

**SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 20/2014 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av hälsoskyddslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 3 juni 2014 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av hälsoskyddslagen (RP 76/2014 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande (GrUU 30/2014 rd) om ärendet. Utlåtandet återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Helena Korpinen och överinspektör Vesa Pekkola, social- och hälsovårdsministeriet

- regeringssekreterare Erja Werdi, miljöministeriet
- överingenjör Arto Pekkala, Utbildningsstyrelsen
- överinspektör Pertti Metiäinen, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- sakkunnig Tarja Hartikainen, Finlands Kommunförbund
- verksamhetsledare Hannele Rämö, Asumisterveysliitto AsTe ry
- rektor Heidi Husari, Rakennusteollisuuden Koulutuskeskus RATEKO.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- justitieministeriet
- Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
- Finlands Fastighetsförbund rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att vissa bestämmelser om förebyggande, minskande och avhjälpande av sanitära olägenheter i bostäder och andra vistelseutrymmen ändras i hälsoskyddslagen.

Det föreslås preciserade kompetenskrav för de så kallade utomstående sakkunniga som för myndighetstillsynen utför mätningar, provtagningar, undersökningar eller utredningar i fråga om de sanitära förhållandena i bostäder och an-

dra vistelseutrymmen. Hälsoskyddsmyndigheten ska som stöd för sina beslut om tillsynen kunna använda den information som en utomstående sakkunnig har tagit fram om en bostad eller ett annat vistelseutrymme.

I fortsättningen ska endast personer som har genomgått en bestämd utbildning eller som har motsvarande kunskaper kunna arbeta som sakkunnig. Dessutom ska det krävas att en sakkunnig certifieras genom ett nationellt system i stäl-

let för godkännande genom det nuvarande separata kommunala förfarandet. De kommunala myndigheterna ska fritas från de uppgifter som gäller bedömning av de sakkunnigas kompetens. De certifierade sakkunniga ska antecknas i ett offentligt datasystem, varav det framgår om kompetensen är giltig. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten eller en annan beställare av en undersökning, såsom en fastighetsägare eller en disponent, ska vid behov kunna försäkra sig om en sakkunnigs kompetens via datasystemet. Om en sakkunnig inte längre uppfyller de kompetenskrav som krävs, ska den sakkunnige kunna avföras från datasystemet.

Genom lagen preciseras dessutom bestämmelserna om fördelningen av ansvaret för att avhjälpa en sanitär olägenhet mellan fastighetsägaren och innehavaren av en bostad eller ett annat vistelseutrymme, de upptagningar som ska fogas till inspektionsrapporten, inspektion av en bostad eller ett annat vistelseutrymme mot någons vilja och de avgifter som den kommunala myndigheten tar ut.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

För kompetenskraven för utomstående sakkunniga behövs det dock en övergångsperiod på 24 månader efter lagens ikraftträdande för att de sakkunniga ska kunna skaffa sig kompetens.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Syftet med propositionen är att utöka antalet utomstående sakkunniga som utreder sanitära olägenheter i byggnader och andra vistelseutrymmen och förbättra kvaliteten på utredningarna. Det ska införas samordnade kompetenskrav i hela landet för att målen ska nås. Dessutom föreslår regeringen ändringar i vissa bestämmelser om åtgärder för att förebygga, minska och undanröja sanitära olägenheter i bostäder och andra vistelseutrymmen. Vidare föreslås en tydligare fördelning av ansvaret för att undanröja sanitära olägenheter mellan ägaren och innehavaren av en fastighet. Det är viktigt att sanitära förhållanden bedöms av experter med relevanta kunskaper och adekvat kompetens. Utskottet tillstyrker lagförslaget med vissa tekniska justeringar och de ändringar som grundlagsutskottet föreslår i sitt utlåtande.

Exponering för fukt- och mögelskador är ett vanligt och i ett folkhälsoperspektiv stort problem. Regeringen bedömer kostnaderna för sanitära olägenheter på grund av fukt- och mögelskador till cirka 450 miljoner euro årligen. Kalkylerna för engångskostnaderna för att åtgärda allvarliga fukt- och mögelskador varierar mellan 1,2 miljarder och 14,5 miljarder euro, säger revisionsutskottet i ett betänkande om fukt- och mögelskador (ReUB 1/2013 rd). Reparationsskul-

den för kommunala byggnader beräknas uppgå till inemot 5 miljoner euro. Det går att påverka kostnaderna för sanitära olägenheter om man tar itu med hälsoskadliga faktorer snabbare och effektivare än vad fallet är idag.

Förvaltningsområdena har arbetat för att förebygga hälsoskador bland annat genom att se över kompetenskraven inom byggbranschen och revidera byggbestämmelserna. Som det sägs i propositionen bör hälsoskyddsmyndigheterna och byggnadstillsynsmyndigheterna ytterligare förbättra sitt samarbete. Samordnade kompetenskrav för experter i hela landet och ett register över kompetenta sakkunniga är åtgärder som medverkar till att fukt- och mögelskador kan repareras i tid och på behörigt sätt.

Detaljmotivering

27 §. *Sanitär olägenhet i bostad och annat vistelseutrymme*. Utskottet föreslår att 1 mom. ändras tekniskt och delas upp i två som i den gällande lagen. Då blir 2 och 3 mom. i lagförslaget 3 och 4 mom. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår social- och hälsovårdsutskottet att 3 mom. kompletteras med ett villkor för att förbjuda eller begränsa användningen av en bostad eller något annat vistelseutrymme är att en sanitär olägenhet misstänks or-

saka omedelbar risk och att åtgärden är en sista utväg för att undvika en sanitär olägenhet.

45 §. Inspektionsrätt. Utskottet föreslår att hänvisningen i 3 mom. till lagar som tillämpas på upptagningar stryks eftersom den är onödig.

46 §. Bostadsinspektion. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår social- och hälsovårdsutskottet att inspektionsrätten i 3 mom. ska villkoras med ett konkret och specificerat skäl att misstänka att någon har brutit eller bryter mot lagen. Dessutom föreslår utskottet att momentet kompletteras med att inspektion kan utföras bara om det är nödvändigt för att utreda ett straffbart förfarande.

Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår social- och hälsovårdsutskottet att ett nytt 4 mom. fogas till lagen. Det föreskriver att bostadsinspektioner bara får utföras av myndigheter.

49 c §. Krav på personcertifierare. Utskottet föreslår att 4 mom. justeras tekniskt. Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten. Grundlagsutskottet anser att det för tydlighetens skull bör ingå en hänvisning till tjänsteansvar. Följaktligen föreslår social- och hälsovårdsutskottet att nytt 5 mom. om tjänsteansvar och skadeståndsansvar.

49 d §. Certifiering av person som utomstående sakkunnig. Utskottet föreslår att ett skrivfel 1 mom. i den finska lagtexten rättas. Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten.

Med hänvisning till skälen i utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår social- och hälsovårdsutskottet att 2 mom. ändras för att förtydliga befogenheterna för myndigheter respektive privata aktörer. Det ska framgå vilka uppgifter de privata aktörer har som har det som en offentlig förvaltningsuppgift att certifiera personer.

Vidare föreslår utskottet att det ska vara social- och hälsovårdsministeriet som fattar ett beslut enligt 3 mom. att utplåna uppgifter om en sakkunnig i registret.

50 §. Avgifter. Utskottet föreslår en ändring i denna paragraf eftersom lagen ändrats genom lag 553/2014 efter det att föreliggande proposition lämnades.

56 §. Ändringssökande. Utskottet föreslår att 4 mom. ändras så att ministeriebeslut om att utse personcertifierare får överklagas till förvaltningsdomstolen, men att det ska krävas besvärstillstånd för att gå vidare. På grund av utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår utskottet att det med stöd av lagen ska vara möjligt att söka ändring i certifieringsbeslut som en privat aktör fattar.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av hälsoskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 27, 45, 46 och 49 § samt 50 § 4 mom. 1 punkten,

av dem 49 § sådan den lyder i lag 24/2006 och 50 § 4 mom. 1 punkten sådan den lyder i lag 129/2009, samt

fogas till lagen nya 49 c och 49 d § och 56 § sådan den lyder i lagarna 777/1996, 1223/2002, 89/2000 och 285/2006, i denna ett nytt 4 mom. i stället för det 4 mom. som upphävts genom lag 89/2000 och till lagen ett nytt 5 mom. i stället för det 5 mom. som upphävts genom lag 1223/2002, som följer:

27 §

Sanitär olägenhet i bostad och annat vistelseutrymme

Om det i en bostad eller något annat vistelseutrymme förekommer buller, vibrationer, lukt, ljus, mikrober, damm, rök, för mycket värme eller kyla, fukt, strålning eller annat därmed jämförbart i den omfattning att detta kan medföra sanitär olägenhet för den som vistas i bostaden eller utrymmet ska åtgärder för att utreda, avhjälpa eller begränsa olägenheten och de faktorer som föranlett den vidtas utan dröjsmål (*utesl.*).

Om olägenheten orsakas av konstruktionerna eller isoleringen i den byggnad där bostadslägenheten eller vistelseutrymmet finns eller av grundläggande system som byggnadens ägare är ansvarig för, ska byggnadens ägare svara för att olägenheten avhjälps, *om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag*. Om den sanitära olägenheten dock beror på sådan användning av bostaden eller vistelseutrymmet som inte är sedvanligt bruk, svarar bostadens eller vistelseutrymmets innehavare för avhjälpandet av den sanitära olägenheten. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan förelägga den som är ansvarig för olägenheten att utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för att utreda, avhjälpa eller begränsa den sanitära olägenheten och de faktorer som har föranlett den.

Om den sanitära olägenheten är uppenbar och *det finns anledning av misstänka att den medför omedelbar fara*, olägenheten inte går att rätta till eller om hälsoskyddsmyndighetens föreläggande att olägenheten ska avhjälpas inte har iakttagits och *inga andra åtgärder i enlighet med denna lag anses tillräckliga*, kan hälsoskyddsmyn-

digheten förbjuda eller begränsa användningen av bostaden eller vistelseutrymmet.

(4 mom. som 3 mom. i RP)

45 §

Inspektionsrätt

(1 och 2 mom. som i RP)

Resultat av sådana mätningar och undersökningar som inverkar väsentligt på ärendet samt fotografier eller andra upptagningar ska fogas till inspektionsberättelsen. Kopior av resultat av mätningar och undersökningar, fotografier eller andra upptagningar eller behövliga och tillräckliga rapporter om dessa ska delges på motsvarande sätt som inspektionsberättelsen. På inspektioner tillämpas i övrigt bestämmelserna i 39 § i förvaltningslagen (434/2003). (*Utesl.*)

46 §

Bostadsinspektion

(1 och 2 mom. som i RP)

Dessutom får en i 1 mom. avsedd inspektion eller annan tillsynsåtgärd utföras när ett förfarande som är straffbart enligt denna lag ska utredas, *om det finns grundad anledning att misstänka att någon har brutit eller bryter mot lagen och en tillsynsåtgärd i detta syfte är nödvändig*.

Utrymmen som används för boende av permanent natur får inte inspekteras av någon annan än en myndighet. (Nytt 4 mom.)

49 §

(Som i RP)

49 c §

Krav på personcertifierare

(1 mom. som i RP)

Aktören ska ha

- 1) tillräcklig och sakkunnig personal för att genomföra certifieringen,
- 2) andra förutsättningar för att i praktiken kunna ordna certifieringsverksamhet,
- 3) en i fråga om verksamhet och ekonomi oberoende ställning i förhållande till dem som ska certifieras.

Ansökan om att bli utsedd till personcertifierare görs hos social- och hälsovårdsministeriet. Ansökan ska innehålla en utredning över att de krav som anges i 2 mom. är uppfyllda. I beslutet om att utse en aktör till personcertifierare fastställer social- och hälsovårdsministeriet arrangemangen i anslutning till certifieringen och ställer vid behov upp närmare villkor för verksamheten. Social- och hälsovårdsministeriet ska utöva tillsyn över en i 1 mom. avsedd personcertifierares verksamhet.

Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på de som utför personcertifiering enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974). (Nytt 5 mom.)

49 d §

Certifiering av en person som utomstående sakkunnig

(Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten.).

En aktör som avses i 49 c § ska bedöma en persons kompetens för att vara utomstående sakkunnig samt registrera godkänd kompetens i sitt offentliga datasystem för den tid som certifieringen gäller. Registreringen bestyrker att personen är certifierad som utomstående sakkunnig. Dessutom ska certifieraren ge personen ett intyg som bevis på certifieringen (utesl.). Social- och hälsovårdsministeriet fastställer ett formulär för intyget. Certifieringen är i kraft 5 år och när tiden har löpt ut ska certifieraren utplå-

na registeruppgiften i datasystemet, om certifieringen inte förnyas.

Social- och hälsovårdsministeriet kan besluta att registeruppgifterna ska utplånas i datasystemet, om personen inte längre uppfyller kompetenskraven eller upprepade gånger underlåter att iaktta det oberoende som krävs i uppgifterna eller saklig rapportering eller adekvata mät- och undersökningsmetoder. Certifieraren ska utplåna registeruppgifterna i datasystemet. Innan uppgifterna utplånas (utesl.) ska personen dock ges tillfälle att avhjälpa en brist i sin kompetens, om inte bristen är så väsentlig att det inte är möjligt att avhjälpa den inom en skäligen tid.

(4 mom. som i RP)

50 §

Kommunen har dessutom rätt att enligt en av kommunen godkänd taxa ta ut en avgift

1) (1 mom. som i RP)

(2 punkten utesl.)

56 §

Ändringssökande.

Ändring i ett beslut av social- och hälsovårdsministeriet enligt 1 och 4 mom. i 49 c § och 3 mom. i 49 d § får sökas genom besvär på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen som gäller ett beslut enligt 49 c § 1 och 4 mom. får sökas genom besvär bara om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Omprövning av ett sådant beslut av en certifierare som avses i 49 d § 2 och 4 mom. får begäras hos social- och hälsovårdsministeriet på det sätt som anges i förvaltningslagen. Ändring i ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen. Ändring i förvaltningsdomstolens beslut som gäller ett beslut enligt 49 d § 2 mom. får sökas genom besvär bara

ShUB 20/2014 rd — RP 76/2014 rd

om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 12 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Anneli Kiljunen /sd
medl. Johanna Jurva /saf
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /saml
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Mikael Palola /saml

Terhi Peltokorpi /cent
Sari Sarkomaa /saml
Hanna Tainio /sd
Anu Vehviläinen /cent
Erkki Virtanen /vänst
ers. Kristiina Salonen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.